

Jaarverslag 2016

D66

1. Inhoudsopgave

1.	INHOUDSOPGAVE	2
2.	BESTUURSVERSLAG	3
3.	FINANCIËLE UITKOMSTEN 2016	5
4.	BEGROTING 2017	7
5.	BALANS PER 31 DECEMBER 2016	8
6.	REKENING VAN BATEN EN LASTEN 2016	10
7.	GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN BEPALING RESULTAAT	11
8.	TOELICHTING OP DE BALANS	13
8.1	VASTE ACTIVA	13
8.2	VLOTTENDE ACTIVA	14
8.3	EIGEN VERMOGEN	16
8.4	KORTLOPENDE SCHULDEN	17
8.5	NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN	19
9.	TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN	20
9.1	BATEN	20
9.2	INDIRECTE VERENIGINGSLASTEN	22
9.3	DIRECTE VERENIGINGSLASTEN	26
9.4	FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	32
10.	OVERIGE GEGEVENS	33
11.	ONDERTEKENING VAN DE JAARREKENING DOOR HET BESTUUR	34

2. Bestuursverslag

Met genoegen biedt het Landelijk bestuur u de jaarrekening en het jaarverslag over 2016 aan. Deze is besproken met de Financiële Commissie en door de externe accountant voorzien van een goedkeurende verklaring.

De Vereniging Politieke Partij Democraten 66, gevestigd Hoge Nieuwstraat 30 te Den Haag is in 1966 opgericht. De vereniging stelt zich als sociaal-liberale partij ten doel politiek te bedrijven waarin de mens centraal staat. Het partijbestuur bestaat uit de volgende personen:

Letty Demmers	Voorzitter
Henk Beerten	Politiek secretaris, bestuurslid kennis en kunde en vicevoorzitter
Michiel van der Eng*	Penningmeester
Tjeerd Dierckxsens	Internationaal secretaris en bestuurslid internationale betrekkingen
Joan Nunnely*	Bestuurslid talentontwikkeling en opleiding
Annelou van Egmond	Bestuurslid communicatie en campagne
Michiel Verkoulen	Bestuurslid leden- en fondsenwerving
Lia de Ridder*	Bestuurslid vereniging, afdelingen en regio's

De functie van directeur van het Landelijk Bureau wordt sinds november 2016 vervuld door Said Kasmi.

*Bestuurslid sinds januari 2017

Terugblik op 2016

In 2016 bestond D66 vijftig jaar! D66 vierde dit in 2016 met verschillende jubileumactiviteiten door het hele land met als bekroning een tweedaags jubileumcongres in de RAI in Amsterdam. We kunnen met genoegen vaststellen dat D66 en het sociaal-liberale gedachtegoed na vijftig jaar nog altijd springlevend zijn.

2016 stond ook in het teken van de voorbereidingen van de Tweede Kamerverkiezingen die inmiddels plaats hebben gevonden op 15 maart 2017. Er is keihard gewerkt om te komen tot een zeer gedegen en zeer volledig verkiezingsprogramma waarmee de partij weer jaren vooruit kan. Ook in de samenstelling van de kieslijst zijn vele uren voorbereiding gaan zitten, met een prachtige lijst als resultaat! Tegelijkertijd kwam de campagne onder leiding van Sjoerd Sjoerdsma goed op stoom. Het blijft bijzonder om te zien hoeveel vrijwilligers telkens weer klaarstaan voor D66. Het landelijk bestuur spreekt zijn bijzondere dank uit aan iedereen die in 2016 haar of zijn steentje heeft bijgedragen aan dit resultaat. We maken D66 daadwerkelijk samen.

Eind oktober hebben bestuur en het landelijk bureau afscheid genomen van Bernique Tool als directeur Landelijk Bureau. Het bestuur is Bernique dankbaar voor haar vele inspanningen voor de partij. Het bestuur heeft Said Kasmi bereid gevonden om als interim-directeur tijdelijk deze positie te vervullen. Said heeft zijn bestuursfunctie vereniging, afdelingen en regio's neergelegd om als interim-directeur te kunnen optreden. 2016 was ook het laatste bestuursjaar van Saskia Boelema en Robert Strijk en het bestuur is ook hen erkentelijk voor hun inzet voor de partij.

Op financieel gebied blijven de uitdagingen groot, hoewel dat niet zozeer uit de voorliggende jaarrekening zal blijken. Ondanks inzet en capaciteit op ledenwerving is explosieve groei moeilijk gebleken. De inzet op fondsenwerving blijkt zijn uitwerking te hebben. Door kostenbewustzijn sluiten we het jaar af met een positief saldo van baten en lasten van € 287.182 voor de landelijke organisatie.

De financiële uitdaging zit hem met name in het feit dat veel van de verkiezingsreserve uitgeput is na de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Aangezien er weer meerdere verkiezingsjaren op rij aankomen, staat het bestuur voor de taak om de financiën van de vereniging ook in de toekomst te bestendigen.

De afdelingen en regio's behaalden samen een positief resultaat van € 644.446. We kunnen concluderen dat de afdelingen en regio's samen gezien financieel klaar zijn voor de komende Gemeenteraadsverkiezingen.

Maar er is meer dan 'financieel klaar zijn'. Het bestuur heeft met plezier gezien dat al onze campagnevrijwilligers na de Tweede Kamerverkiezingen met veel enthousiasme doorgeschakeld hebben naar die volgende campagne. Er zit ongelooflijk veel energie in de partij en we kijken vol optimisme naar de toekomst van D66!

Namens het landelijk bestuur,

Michiel van der Eng
Penningmeester Vereniging politieke partij Democraten 66
(Sinds januari 2017)

3. Financiële uitkomsten 2016

Vereniging Politieke Partij Democraten 66, exclusief de afdelingen en regio's

Het jaar 2016 sluit met een positief saldo van baten en lasten van € 287.182 op landelijk niveau. Het aantal leden is over 2016 met 3,7% gestegen tot 26.284 geregistreerde leden per 31 december 2016. De totale contributie opbrengst is gedaald met € 26.000 ten opzicht van 2015. De gemiddelde contributie is gedaald met 4,62% ten opzichte van 2015.

De afdrachten van landelijk en Europees politiek vertegenwoordigers zijn volgens begroting en afdrachtenregeling 2016 gerealiseerd. Een aantal burgemeesters heeft geen gehoor gegeven aan de oproep een jaarlijkse afdracht te doen aan de partij.

De beschikbare middelen voor activiteiten aan de basis (€ 70.000), opgenomen onder kosten verenigingsactiviteiten, regio's en (thema) afdelingen, zijn grotendeels benut.

Alle baten en lasten worden in paragraaf 9 verder toegelicht.

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Contributies	2.310.000	2.350.603	2.376.782
Subsidie	939.000	997.744	957.017
Overige baten	288.000	393.340	269.052
Totaal baten	<u>3.537.000</u>	<u>3.741.687</u>	<u>3.602.851</u>
Indirecte verenigingslasten	2.249.000	2.206.132	2.104.919
Verenigingsactiviteiten, regio's en (thema) afdelingen	349.000	299.216	326.162
Verkiezingscampagnes en -kosten	0	125.997	391.903
Overige directe verenigingslasten	771.000	818.966	436.243
Financiële lasten	3.000	4.194	3.963
Totaal lasten	<u>3.372.000</u>	<u>3.454.505</u>	<u>3.263.190</u>
Resultaat boekjaar	<u>165.000</u>	<u>287.182</u>	<u>339.661</u>

Per ultimo 2016 bedraagt de Bestemmingsreserve verkiezingen € 1.343.510 en de Algemene reserve € 414.324. De Algemene reserve wordt aangewend voor alles wat geen betrekking heeft op de Bestemmingsreserve en staat geheel ter vrije beschikking aan de activiteiten die niet geformuleerd zijn voor de Bestemmingsreserve.

Afdelingen en regio's

Op verzoek van de extern accountant en in nauwe samenspraak met de Financiële Commissie heeft het Landelijk Bestuur in 2011 vastgesteld dat zij juridisch gezien de verantwoordelijkheid draagt over de financiën van de gehele vereniging. Feitelijk betekent dit dat het bestuur ook verantwoording dient af te leggen over de financiën op decentraal niveau. Immers het Landelijk Bestuur handelt als bestuurder van de hele Vereniging Politieke Partij Democraten 66. Die vereniging staat bekend als één rechtspersoon, wat zoveel betekent dat afdelingen en regio's geen separate rechtspersonen zijn. Daarom worden met ingang van 2011 de cijfers van de afdelingen en regio's opgenomen in de jaarrekening van D66.

Onderstaand vindt u een verkorte balans en rekening van baten en lasten van de afdelingen en regio's, die dus in de jaarrekening is verwerkt.

Balans van de afdelingen en regio's (excl. Landelijk Bureau)

Activa	31-12-16	31-12-15		31-12-16	31-12-15
				Passiva	
Vordering LaBu D66	6.385	18.703	Algemene reserve	1.228.432	1.075.235
Overige vorderingen	90.204	72.663	Reserve verkiezingen	1.397.444	906.193
Liquide middelen	2.633.939	1.976.088	Schulden	104.652	86.026
Totaal	2.730.528	2.067.454	Totaal	2.730.528	2.067.454

Rekening van baten en lasten afdelingen en regio's

	2016	2016	2015
	<u>Begroting</u>	<u>Werkelijk</u>	<u>Werkelijk</u>
Bijdrage politiek vertegenwoordigers	836.000	886.933	847.995
Bijdrage Landelijk Bureau	152.000	158.678	188.810
Overige baten	174.000	190.147	294.843
Totaal baten	<u>1.162.000</u>	<u>1.235.758</u>	<u>1.331.648</u>
Bestuur	73.000	64.772	61.157
Campagne	267.000	135.910	416.199
Verenigingsactiviteiten	245.000	226.641	221.282
Opleidingen	53.000	30.915	31.995
Overige lasten	138.000	133.074	146.215
Totaal lasten	<u>776.000</u>	<u>591.312</u>	<u>876.848</u>
Resultaat boekjaar afdelingen en regio's	<u>386.000</u>	<u>644.446</u>	<u>454.800</u>

De Algemene reserve wordt aangewend voor alles wat geen betrekking heeft op de Bestemmingsreserve en staat geheel ter vrije beschikking aan de activiteiten die niet geformuleerd zijn voor de Bestemmingsreserve.

4. Begroting 2017

Voor 2017 zien de begrotingen van de landelijke organisatie en de afdelingen regio's er als volgt eruit:

(Bedragen x € 1.000)	Landelijk	Afdelingen & Regio's	Eliminaties	Totaal
Baten				
Contributies	2.499	0	0	2.499
Subsidies	930	0	0	930
Overige baten	260	1.148	-/- 140	1.268
Totaal baten	3.689	1.148	-/- 140	4.697
Lasten				
Personeelskosten	1.857	0	0	1.857
Afschrijvingen	74	0	0	74
Overige indirecte kosten	257	109	0	366
<i>Indirecte lasten</i>	<i>2.188</i>	<i>109</i>	<i>0</i>	<i>2.297</i>
Bestuurskosten	30	90	0	120
Congreskosten	180	0	0	180
Opleidingen	78	58	0	136
Marketing en communicatie / de Democraat	350	0	0	350
Verkiezingscampagnes	1.300	511	0	1.811
Verenigingsactiviteiten, regio's en (thema) afdelingen	333	248	-/- 140	441
Bijdrage gelieerde organisaties	8	0	0	8
<i>Verenigingslasten</i>	<i>2.279</i>	<i>907</i>	<i>-/- 140</i>	<i>3.046</i>
Totaal lasten	4.467	1.016	-/- 140	5.343
Resultaat voor financiële baten en lasten	-/- 778	132	0	-/- 646
Financiële baten en lasten	-/- 14	0	0	-/- 14
Resultaat	-/- 792	132	0	-/- 660

De eliminatieposten betreffen de reguliere afdracht van de landelijke organisatie aan de afdelingen en regio's op basis van het aantal leden, alsmede de bijdragen in "activiteiten aan de basis". Ook de bijdragen van de afdelingen en regio's in de websitekosten zijn geëlimineerd.

De begroting 2017 van de landelijke organisatie is op najaarscongres C104 d.d. 29 en 30 oktober 2016 goedgekeurd. De geconsolideerde begroting van de afdelingen en regio's is overgenomen uit de aangeleverde stukken van de afdelingen en regio's.

Van het begrote landelijk resultaat 2017 wordt € 200.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve verkiezingsfonds; het tekort wordt in mindering gebracht op de algemene reserve. Voor de afdelingen en regio's wordt door de lokale en regionale ledenvergaderingen bij het vaststellen van de jaarrekening bepaald hoe wordt omgegaan met een eventueel saldo van baten en lasten. Het totaal cumulatief geprognosticeerde saldo leidt tot een dotatie aan de reserves.

5. Balans per 31 december 2016

(na resultaatbestemming)

	31 december 2016		31 december 2015	
Activa				
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa	139.005		93.827	
Materiële vaste activa	34.997	174.002	23.659	117.486
	-----		-----	
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen				
Gelieerde organisaties	338.375		6.337	
Ministerie van BZK	190.360		189.010	
Debiteuren	86.517		25.477	
Overige vorderingen en overlopende activa	331.149	946.401	265.263	486.087
	-----		-----	
Liquide middelen				
Liquide middelen, Landelijk Bureau	1.331.551		1.343.923	
Liquide middelen afdelingen en regio's	2.633.939	3.965.490	1.976.088	3.320.011
	-----		-----	
		<u>5.085.893</u>		<u>3.923.584</u>

31 december 2016

31 december 2015

Passiva**EIGEN VERMOGEN****Eigen vermogen Landelijk Bureau**

Algemene reserve	414.324		327.142	
Bestemmingsreserve verkiezingen	1.343.510	1.757.834	1.143.510	1.470.652
	-----		-----	

Eigen vermogen afdelingen en regio's

Algemene reserve	1.228.432		1.075.235	
Bestemmingsreserve verkiezingen	1.397.442	2.625.874	906.193	1.981.428
	-----	-----	-----	

TOTAAL EIGEN VERMOGEN

4.383.708

3.452.080

KORTLOPENDE SCHULDEN

Gelieerde organisaties	64.818		42.330	
Crediteuren	306.029		169.117	
Vooruit ontvangen contributies	14.528		7.520	
Belastingen	54.870		50.771	
Overige schulden en overlopende passiva	261.940	702.185	201.766	471.504
	-----	-----	-----	-----
		<u>5.085.893</u>		<u>3.923.584</u>

6. Rekening van Baten en Lasten 2016

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
BATEN			
Contributies	2.310.000	2.350.603	2.376.782
Subsidie	939.000	997.744	957.017
Overige baten	1.262.000	1.474.638	1.407.908
	<u>4.511.000</u>	<u>4.822.985</u>	<u>4.741.707</u>
LASTEN			
Personeelskosten	1.796.000	1.827.112	1.659.233
Afschrijvingen	119.000	108.737	142.514
Overige indirecte lasten	405.000	373.731	364.632
	<u>2.320.000</u>	<u>2.309.580</u>	<u>2.166.379</u>
	<i>Subtotaal indirecte lasten</i>		
Bestuurskosten	112.000	86.037	93.791
Internationale samenwerking	20.000	0	1.180
Congreskosten	255.000	317.398	175.999
Opleidingen	127.000	66.730	71.321
Marketing en communicatie / ledenblad de Democraat	442.000	465.753	207.245
Verkiezingscampagnes en verkiezingskosten	267.000	261.907	821.775
Verenigingsactiviteiten, regio's en (thema) afdelingen	406.000	371.398	354.652
Gelieerde organisaties	8.000	8.360	50.941
	<u>1.637.000</u>	<u>1.577.583</u>	<u>1.776.904</u>
	<i>Subtotaal directe verenigingslasten</i>		
Totaal lasten	<u>3.957.000</u>	<u>3.887.163</u>	<u>3.943.283</u>
Resultaat voor financiële baten en lasten	<u>554.000</u>	<u>935.822</u>	<u>798.424</u>
Financiële baten en lasten (-/- is last)	-/- 3.000	-/- 4.194	-/- 3.963
Resultaat boekjaar	<u>551.000</u>	<u>931.628</u>	<u>794.461</u>
Resultaatbestemming			
Dotatie algemene reserve Landelijk Bureau	-/- 35.000	113.179	39.661
Dotatie bestemmingsreserve verkiezingen Landelijk Bureau	200.000	300.000	691.903
Onttrekking bestemmingsreserve verkiezingen Landelijk Bureau	0	-/- 125.997	-/- 391.903
Dotatie aan de algemene reserve afdelingen en regio's	0	153.197	286.189
Dotatie aan de bestemmingsreserve verkiezingen afdelingen en regio's	386.000	491.249	168.611
	<u>551.000</u>	<u>931.628</u>	<u>794.461</u>
Resultaat boekjaar	<u>551.000</u>	<u>931.628</u>	<u>794.461</u>

7. Grondslagen voor waardering en bepaling resultaat

De Vereniging Politieke Partij Democraten 66, gevestigd Hoge Nieuwstraat 30 te Den Haag is in 1966 opgericht. De vereniging stelt zich als sociaal-liberale partij ten doel politiek te bedrijven waarin de mens centraal staat.

Verslaggevingsvoorschriften

De jaarrekening is met inachtneming van de Richtlijn voor de jaarverslaggeving C.1. "Kleine organisaties zonder winststreven" opgesteld.

De gehanteerde grondslagen zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van vorig jaar. De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn, waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Consolidatie

De respons op de gegevensuitvraag bij de afdelingen en regio's, over de realisatie van 2016, is 98% geweest, hetgeen 99,16% van de leden vertegenwoordigt. Voor 2016 hebben 5 geografische afdelingen geen verantwoording aangeleverd. Met behulp van de bankmutaties zijn deze afdelingen alsnog meegeconsolideerd.

Balans

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen dan wel de lagere realiseerbare waarde. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur van de te onderscheiden activa.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen historische uitgaafprijs, onder aftrek van afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur van de te onderscheiden activa.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten maken eventuele direct

toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op onder de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling beschreven manier gewaardeerd.

Overig

Alle overige in de balans opgenomen posten zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Belastingen

De vereniging is niet vennootschapsbelastingplichtig.

8. Toelichting op de balans

8.1 Vaste activa

Immateriële vaste activa

	31 december 2016	31 december 2015
Aanschafwaarde	548.931	412.454
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 409.926	-/- 318.627
Boekwaarde	<u>139.005</u>	<u>93.827</u>

Verloop van de immateriële vaste activa in 2016

	Computer software
Boekwaarde per 1 januari	93.827
Bij: investeringen	136.477
Af: afschrijvingen	-/- 91.299
Boekwaarde per 31 december	<u>139.005</u>
Afschrijvingspercentage	33%

De investeringen van € 136.477 betreffen met name:

- Ontwikkeling CRM webservice en koppeling met mailsysteem
- Herontwikkeling van MijnD66.nl
- Investering in een talenten/HR-systeem

Materiële vaste activa

	31 december 2016	31 december 2015
Aanschafwaarde	432.829	404.053
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 397.832	-/- 380.394
Boekwaarde	<u>34.997</u>	<u>23.659</u>

Verloop van de materiële vaste activa in 2016

	Inventaris	Computer hardware	Totaal
Boekwaarde per 1 januari	11.228	12.431	23.659
Bij : investeringen	2.789	25.987	28.776
Af: Afschrijvingen	-/- 4.702	-/- 12.736	-/- 17.438
Boekwaarde per 31 december	<u>9.315</u>	<u>25.682</u>	<u>34.997</u>
Afschrijvingspercentages	20%	33%	

8.2 Vlottende activa

Vorderingen

Gelieerde organisaties

	31 december 2016	31 december 2015
Stichting Internationaal Democratisch Initiatief D66	108.295	0
Mr. Hans van Mierlo Stichting	230.080	6.337
Saldo	<u>338.375</u>	<u>6.337</u>

Over het gemiddelde rekening-courant saldo is in 2016 en 2015 3,5 % rente berekend.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

	31 december 2016	31 december 2015
Te ontvangen subsidie boekjaar	190.360	189.010
Te ontvangen subsidie	<u>190.360</u>	<u>189.010</u>

De daadwerkelijke subsidie over 2016 is afhankelijk van het landelijk aantal leden van alle politieke partijen en kan derhalve afwijken van het in deze jaarrekening opgenomen bedrag aan subsidie. Bij de subsidie aanvraag is uitgegaan van een aantal van 25.250 leden per 1 januari 2016, terwijl het werkelijke aantal leden uit hoofde van de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) per 1 januari 2016 23.557 bedraagt. Dit aantal is niet gelijk aan het aantal leden van de vereniging dat bij de toelichting op de baten wordt genoemd, omdat voor de subsidietoekenning alleen die leden meetellen die per 1 januari al lid zijn en die een minimale contributie hebben betaald van € 12. Leden die gedurende het jaar lid worden tellen dus niet mee in de subsidie grondslag. Een eventueel verschil in de afrekening 2016 zal in 2017 worden verantwoord.

Debiteuren

	31 december 2016	31 december 2015
Debiteuren	86.517	25.477
Saldo	<u>86.517</u>	<u>25.477</u>

Overige vorderingen en overlopende activa

	31 december 2016	31 december 2015
Vorderingen van afdelingen en regio's op derden	90.203	72.663
Vooruitbetaalde kosten automatisering (hosting, licenties en onderhoud)	72.913	70.287
Vooruitbetaalde verzekeringspremie	42.695	37.206
Vooruitbetaalde kosten OV jaarkaarten	8.160	11.570
Nog te ontvangen rente	6.962	9.859
Te ontvangen contributies	37.376	25.449
Vooruitbetaalde congreskosten	18.039	0
Depot TNT post	7.560	7.560
Nog te ontvangen afdrachten	5.285	0
Vooruitbetaalde pensioenpremie	0	5.285
Nog te ontvangen ziekengelduitkering	8.811	5.537
Nettolonen	0	1.011
Vooruitbetaalde overige kosten	33.145	18.836
Saldo	<u>331.149</u>	<u>265.263</u>

Liquide middelen

	31 december 2016	31 december 2015
Rabobank renterekening	1.126.407	1.116.548
Rabobank rekeningen-courant	205.144	201.235
ING rekening-courant	0	26.140
	<hr/>	<hr/>
Liquide middelen Landelijk Bureau	1.331.551	1.343.923
Liquide middelen afdelingen en regio's	2.633.939	1.976.088
	<hr/>	<hr/>
Saldo	<u>3.965.490</u>	<u>3.320.011</u>

De liquide middelen staan ter vrije besteding van de vereniging en zijn direct opvraagbaar.

8.3 Eigen Vermogen

Eigen Vermogen Landelijk Bureau

Algemene reserve

	31 december 2016	31 december 2015
Saldo per 1 januari	327.142	287.481
Bestemming resultaat boekjaar	87.182	39.661
	<hr/>	<hr/>
Saldo per 31 december	<u>414.324</u>	<u>327.142</u>

Bestemmingsreserve verkiezingen

	2016	2015
Saldo per 1 januari	1.143.510	843.510
Bestemming resultaat boekjaar, dotatie	200.000	691.903
Bestemming resultaat boekjaar, onttrekking	-/- 0	-/- 391.903
	<hr/>	<hr/>
Saldo per 31 december	<u>1.343.510</u>	<u>1.143.510</u>

Het bestuur kan zonder belemmeringen beschikken over de algemene reserve, mits besteed voor het doel waarvoor de organisatie is opgericht.

De bestemmingsreserve verkiezingen dient ter dekking van de kosten die samenhangen met de komende verkiezingscampagne in 2017. Toevoegingen en onttrekkingen vinden hoofdzakelijk plaats via de jaarlijkse bestemming van het exploitatieresultaat. Alle campagnekosten worden in de jaarrekening apart gepresenteerd.

Eigen Vermogen afdelingen en regio's

Algemene reserve

	2016	2015
Saldo per 1 januari	1.075.235	789.046
Bestemming resultaat boekjaar	153.197	286.189
Saldo per 31 december	<u>1.228.432</u>	<u>1.075.235</u>

Bestemmingsreserve verkiezingen

	2016	2015
Saldo per 1 januari	906.193	737.582
Bestemming resultaat boekjaar	491.249	168.611
Saldo per 31 december	<u>1.397.442</u>	<u>906.193</u>

De algemene reserve is vrij besteedbaar door de afdelingen en regio's. De bestemmingsreserve verkiezingen dient ter dekking van de kosten die samenhangen met de verkiezingscampagnes.

8.4 Kortlopende schulden

Gelieerde organisaties

	31 december 2016	31 december 2015
Vereniging Jonge Democraten D66	55.309	16.162
Te betalen aan fracties	9.509	16.589
Stichting Internationaal Democratisch Initiatief D66	0	9.579
Saldo	<u>64.818</u>	<u>42.330</u>

Over het gemiddelde saldo is in 2016 en 2015 3,5 % rente berekend.

Crediteuren	31 december 2016	31 december 2015
Saldo conform crediteurenadministratie	<u>306.029</u>	<u>169.117</u>
Vooruitontvangen contributies	31 december 2016	31 december 2015
Saldo conform ledenadministratie	<u>14.528</u>	<u>7.520</u>
Belastingen	31 december 2016	31 december 2015
Loonheffing	<u>54.870</u>	<u>50.771</u>
Overige schulden en overlopende passiva	31 december 2016	31 december 2015
Schulden van afdelingen en regio's aan derden	104.653	86.026
Reservering vakantiegeld en -dagen	84.201	67.757
Accountantskosten	22.914	25.879
Te betalen rente-, bankkosten	6.678	6.524
Nettolonen	1.119	0
Vooruit ontvangen afdracht politiek vertegenwoordiger	5.808	1.000
Vooruit ontvangen bijdrage trainingen	12.600	0
Nog te betalen administratiekosten	3.611	0
Vooruit ontvangen overige bedragen	3.000	4.000
Te betalen overige kosten en overlopende passiva	17.356	10.580
Saldo	<u>261.940</u>	<u>201.766</u>

8.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Huurcontracten

Door de Vereniging is per 1 oktober 2009 een huurcontract voor 5 jaar afgesloten voor kantoorruimte aan de Hoge Nieuwstraat 30. Dit huurcontract is verlengd met opnieuw 5 jaar tot oktober 2018. De huursom bedraagt € 75.000 op jaarbasis. Gekoppeld aan deze contractverlenging is een jaarlijkse korting op de huursom.

Ook is er ruimte gehuurd in de aangrenzende panden aan Hoge Nieuwstaat, nummer 28 en 26. Deze huurcontracten zijn jaarlijks opzegbaar met ingang van 1 januari van elk jaar. De huursom voor de deze contracten bedraagt € 54.000 per jaar.

Door de vereniging is een contract afgesloten voor de kopieermachines. De verplichting is aangegaan tot en met 31 januari 2018 voor een jaarbedrag van circa € 8.000.

9. Toelichting op de rekening van Baten en Lasten

9.1 Baten

Contributies

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Contributies D66 leden	2.214.000	2.244.864	2.296.426
Contributies Combileden	96.000	105.739	80.356
Saldo contributies Landelijk Bureau	<u>2.310.000</u>	<u>2.350.603</u>	<u>2.376.782</u>

Het ledenaantal bedraagt per 31 december 2016 26.284. Dit betekent een stijging van 3,7% ten opzichte van de stand ultimo 2015 (25.349). De gemiddelde contributie per lid per jaar bedraagt € 89,43 en is daarmee gedaald ten opzichte van 2015. Dit is een gemiddelde contributie inclusief de combileden, die met een bijdrage van € 25 per jaar (waarvan € 10 voor de JD) materiële invloed hebben op dit gemiddelde contributiebedrag. Puur kijkend naar niet combileden is de gemiddelde contributie € 103 per jaar. Ook dit is een daling ten opzichte van 2015.

Een belangrijke reden dat de gemiddelde contributies zijn gedaald terwijl het aantal leden is gestegen komt doordat de grootste stijging van het aantal nieuwe leden aan het einde van 2016 heeft plaatsgevonden, door deze nieuwe leden is dan nog een relatief laag bedrag aan contributie betaald, wat het gemiddelde naar beneden haalt.

Subsidie Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Subsidie 2016 algemeen	939.000	997.793	0
Subsidie 2015 algemeen	0	-/ 49	945.052
Subsidie 2014 algemeen	0	0	11.965
Subsidie BZK Landelijk Bureau	<u>939.000</u>	<u>997.744</u>	<u>957.017</u>

Overige baten

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Schenken en giften	221.000	293.493	192.659
Afdracht politiek vertegenwoordigers	67.000	83.345	69.183
Overig	0	16.502	7.210
<i>Saldo overige baten Landelijk Bureau</i>	<u>288.000</u>	<u>393.340</u>	<u>269.052</u>
Afdracht politiek vertegenwoordigers afdelingen en regio's	836.000	886.933	847.995
Overige baten afdelingen en regio's	138.000	194.365	290.861
Saldo overige baten totaal	<u>1.262.000</u>	<u>1.474.638</u>	<u>1.407.908</u>

Schenken

Gedurende het jaar heeft D66 giften ontvangen ter ondersteuning van de partij. Conform de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) registreert D66 alle schenkingen en afdrachten van € 1.000 per jaar of meer. Uit deze registratie blijkt dat D66 op landelijk niveau van 78 particulieren en 1 bedrijf een schenking of afdracht heeft ontvangen van € 1.000 of meer, waarvan 10 personen een bedrag schonken van € 4.500 of meer. Hieronder volgt een specificatie van de personen die € 4.500 of meer hebben geschonken:

Naam	Woonplaats	Bedrag
R.H. Defares	Amsterdam	29.000
W.M. Witteveen	Den Haag	17.666
C.M.J.C. Pauw	Den Haag	12.410
A.G. van Marwijk Kooy	Amsterdam	11.150
W. Sijthoff	Amsterdam	10.000
M.A. Antal	Amsterdam	7.500
S. van Veldhoven	Rijswijk	6.780
R. Pechtold	Rotterdam	5.500
P.A. Dijkstra	Utrecht	4.730
A.C. van Huffelen	Utrecht	4.500

Afdracht politiek vertegenwoordigers

In 2016 had D66 24 burgemeesters en 1 Commissaris van de Koning die lid zijn van de Vereniging Democraten 66. Volgens de afdrachtenregeling wordt hen verzocht een bijdrage te doen aan de vereniging. Deze afdracht bedroeg in 2016 € 26.684 (2015: € 18.506).

9.2 Indirecte verenigingslasten

Personeelskosten

Salarissen:

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Brutoloon (inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering)	1.373.000	1.317.820	1.264.949
Uitzendkrachten / inhuur derden	5.000	102.332	32.579
Premie verzekering loondoorbetaling bij ziekte	30.000	26.981	26.339
Uitgekeerde vergoeding loondoorbetaling bij ziekte	0	-/- 18.674	-/- 32.770
Saldo salarissen Landelijk Bureau	1.408.000	1.428.459	1.291.097

Sociale lasten en pensioenen:

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Sociale lasten	232.000	223.766	208.989
Pensioenpremie	50.000	46.229	44.994
Saldo sociale lasten en pensioenen Landelijk Bureau	282.000	269.995	253.983

Overige personeelskosten:

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Reiskosten woon-/werkverkeer	48.000	75.458	63.778
Opleidingskosten personeel	25.000	18.544	8.916
Telefoonvergoeding	6.000	6.338	5.415
Bloemen en presentjes voor vrijwilligers en personeel	5.000	6.960	6.463
Personeelsuitje / recepties	10.000	5.880	10.262
Arbokosten	6.000	7.632	5.063
Hotelkosten bij overwerk	3.000	218	2.396
Overige personeelskosten	3.000	7.628	11.860
	-----	-----	-----
Saldo overige personeelskosten Landelijk Bureau	106.000	128.658	114.153

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
	-----	-----	-----
Saldo personeelskosten Landelijk Bureau	<u>1.796.000</u>	<u>1.827.112</u>	<u>1.659.233</u>

Aantal personeelsleden ultimo boekjaar (fte)

Algemeen, indirect	15 (12,0)	16 (12,8)	14 (11,4)
Marketing en communicatie	10 (8,8)	14 (12,1)	13 (10,3)
Verenigingsondersteuning	9 (8,5)	8 (7,4)	9 (8,2)
Scouting, opleiding, training	4 (3,6)	4 (4,0)	4 (3,8)
	-----	-----	-----
<i>Totaal</i>	<i>38 (32,9)</i>	<i>42 (36,3)</i>	<i>40 (33,7)</i>

Ultimo 2016 waren er 3 stagiaires (3,0 fte) werkzaam bij D66. In 2015 waren dit er 6 (4,6 fte). Deze fte's zijn meegeteld in bovenstaand overzicht. In 2015 en 2016 zijn de salarissen voor medewerkers Landelijk Bureau D66 in lijn gebracht met het onderhandelingsresultaat salarisschalen BBRA 2015 en 2016.

Pensioenregeling

De pensioenregeling is ondergebracht bij een verzekeraar en is naar zijn aard een beschikbare premie regeling. De vereniging heeft in het geval van een tekort bij de verzekeraar geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan hogere toekomstige premies. De verschuldigde premies worden daarom als last in de staat van baten en lasten verwerkt in de periode waarop ze betrekking hebben.

Afschrijvingen

Immateriële vaste activa

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Afschrijving computersoftware	100.000	91.299	118.219
Saldo afschrijvingen immateriële vaste activa Landelijk Bureau	<u>100.000</u>	<u>91.299</u>	<u>118.219</u>

Materiële vaste activa

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Afschrijving computerhardware	15.000	12.736	17.190
Afschrijving kantoorinrichting	4.000	4.702	7.105
Saldo afschrijvingen materiële vaste activa Landelijk Bureau	<u>19.000</u>	<u>17.438</u>	<u>24.295</u>
Saldo afschrijvingen Landelijk Bureau	<u>119.000</u>	<u>108.737</u>	<u>142.514</u>

In 2016 is er geïnvesteerd in een CRM webservice, in MijnD66.nl en in een talenten/HRM-systeem. De investeringen worden in 3 jaar afgeschreven. Verder zijn uitgebreide investeringen in ICT verschoven naar 2017. Dit heeft tot gevolg dat de afschrijvingskosten op computerhardware zijn gedaald ten opzichte van 2015.

Overige indirecte lasten

Huisvestingskosten:

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Huur gebouw	130.000	129.567	128.832
Energie en water	10.000	6.624	5.210
Beveiliging pand en alarmopvolging	2.500	3.616	1.517
Onderhoudskosten pand	2.500	1.675	2.056
Onroerende zaakbelasting en andere heffingen	2.000	1.604	1.547
Inrichtingskosten pand	2.500	7.439	619
Overige huisvestingskosten	4.000	90	0
Saldo huisvestingskosten Landelijk Bureau	<u>153.500</u>	<u>150.615</u>	<u>139.781</u>

Kantoorkosten:

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Onderhoud computerhardware en -software	77.000	66.247	78.950
Portikosten	35.000	27.577	29.735
Telefoonkosten	11.000	7.573	7.506
Koffie, thee en huishoudelijke artikelen	9.000	14.058	9.104
Verzekeringspremie	8.000	7.010	7.404
Kopieerkosten	10.000	7.983	7.235
Juridische- en advieskosten	7.000	5.993	6.533
ADSL verbinding	9.000	7.315	7.247
Briefpapier, visitekaartjes, enveloppen, blanco papier	7.000	3.732	15.167
Kantoorbehoeften	5.000	7.389	4.136
Representatiekosten	6.000	3.315	2.050
Abonnementen	1.500	1.261	1.378
Overige kantoorkosten	11.000	9.339	6.374
Saldo kantoorkosten Landelijk Bureau	<u>196.500</u>	<u>168.792</u>	<u>182.819</u>

Op onderhoud computerhardware en - software is het gelukt te besparen. In 2015 is de voorraad briefpapier en enveloppen aangevuld, waarmee ook voor 2016 is voorzien in de behoefte. Met name de kosten voor koffie, thee en huishoudelijke artikelen zijn in 2016 toegenomen.

Administratiekosten:

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Contributiebrieven en incassokosten	22.000	31.835	23.464
Accountantskosten	26.000	25.257	27.898
Kosten salarisadministratie	11.000	11.169	12.326
Software financiële administratie	5.000	5.046	4.585
Saldo administratiekosten Landelijk Bureau	<u>64.000</u>	<u>73.307</u>	<u>68.273</u>

De kosten voor contributiebrieven en incassokosten zijn in 2016 toegenomen. De kosten voor fondsenwerving werden tot en met de jaarrekening 2015 gerubriceerd onder de administratiekosten. Deze kosten bedroegen in 2015 € 15.283 en worden nu gerubriceerd onder marketing en communicatie.

Doorbelaste personeelskosten en overhead:

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Doorbelast aan Mr. Hans van Mierlo Stichting	-/- 56.000	-/- 57.400	-/- 60.855
Doorbelast aan Jonge Democraten	-/- 22.000	-/- 24.100	-/- 43.000
Doorbelast aan Stichting IDI	-/- 23.000	-/- 23.150	-/- 22.325
Doorbelast aan Stichting Fractiewerk D66	-/- 15.000	-/- 15.200	-/- 15.000
Doorbelast aan fractie Europees Parlement	-/- 7.000	-/- 7.200	-/- 7.200
Doorbelast aan fractie Tweede Kamer	-/- 24.000	-/- 25.006	-/- 24.076
	<u>-/- 147.000</u>	<u>-/- 152.056</u>	<u>-/- 172.456</u>

Voor gebruik van het kantoor berekent D66 € 16.160 (prijspeil 2016) per fte op jaarbasis, voor met name huur, automatisering en kantoorkosten.

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Saldo overige indirecte lasten Landelijk Bureau	267.000	240.658	218.417
Saldo overige indirecte lasten afdelingen en regio's	138.000	133.073	146.215
Saldo overige indirecte lasten totaal	<u>405.000</u>	<u>373.731</u>	<u>364.632</u>

9.3 Directe verenigingslasten

Bestuurskosten

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Huur vergaderruimte vergaderingen bestuur en commissies	0	1.773	1.175
Vaste onkostenvergoeding bestuursleden	20.000	9.133	13.469
Catering vergaderingen bestuur en commissies	8.000	4.050	3.766
Overig	11.000	6.309	14.224
Saldo bestuurskosten Landelijk Bureau	39.000	21.265	32.634
Bestuurskosten afdelingen en regio	73.000	64.772	61.157
Saldo bestuurskosten Landelijk Bureau	<u>112.000</u>	<u>86.037</u>	<u>93.791</u>

Internationale samenwerking

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Lidmaatschap ALDE, ELF en Liberal International	15.000	0	0
Reiskosten buitenland (bezoek ALDE, ELF en zusterpartijen)	5.000	0	1.180
Kosten projecten (ALDE/ELF)	0	0	0
Saldo internationale samenwerking Landelijk Bureau	<u>20.000</u>	<u>0</u>	<u>1.180</u>

De internationale kosten inzake ALDE/ELF zijn in 2016 en 2015 verantwoord in stichting Internationaal Democratisch Initiatief.

Congreskosten

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Huur audio, video	180.000	205.114	90.038
Huur congresruimte	70.000	128.627	85.636
Catering congres	70.000	69.309	46.980
Drukwerk en digitale congreskrant	20.000	10.034	9.747
Hotelovernachtingen	18.000	16.486	2.884
Overige congreskosten	49.000	60.902	28.201
Bijdrage door leden	-/- 152.000	-/- 173.074	-/- 87.496
Saldo congreskosten Landelijk Bureau	<u>255.000</u>	<u>317.398</u>	<u>175.999</u>

In 2016 is er in het najaar een tweedaags jubileumcongres georganiseerd in plaats van een regulier congres van één dag.

Opleidingen

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Assessments en trainingen	47.000	17.709	48.723
Huur ruimte en presentatiematerialen	60.000	54.785	12.084
Vergoeding trainer / spreker opleidingen	4.500	2.694	2.387
Catering	5.000	1.907	2.739
Overige kosten	20.000	11.808	10.895
<i>Totale kosten</i>	<u>136.500</u>	<u>88.903</u>	<u>76.828</u>
Bijdrage	-/- 62.500	-/- 53.088	-/- 37.502
Saldo opleidingen Landelijk Bureau	<u>74.000</u>	<u>35.815</u>	<u>39.326</u>
Opleidingen regio's en afdelingen	<u>53.000</u>	<u>30.915</u>	<u>31.995</u>
Saldo opleidingen totaal	<u>127.000</u>	<u>66.730</u>	<u>71.321</u>

De kosten voor assessments zijn in 2016 lager doordat er in 2015/2016 is geïnvesteerd in een eigen Talentsysteem, waardoor deze assessments niet meer bij derden hoeven te worden ingekocht.

Recapitulatie opleidingskosten:

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Opleiding "talentengroep"	27.500	27.984	28.076
Opleidingen regio's en afdelingen	53.000	30.915	31.995
Opleiding wethouders, raadsleden en statenleden	23.200	4.762	1.808
Opleiding Burgemeesters	0	2.565	0
Opleiding overig	23.300	504	9.442
Saldo opleidingen totaal	<u>127.000</u>	<u>66.730</u>	<u>71.321</u>

Marketing en communicatie / Ledenblad de Democraat

Marketing en communicatie:	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Automatisering (o.a. website, domeinnamen, E-voting)	25.000	51.089	37.847
Social Media, online marketing en apps	30.000	64.662	23.943
Promoartikelen: pennen, jassen etc.	27.000	74.506	27.729
Fondsenwerving	52.000	24.868	15.283
Advertenties	30.000	29.279	3.826
Ledenwervingscampagnes	100.000	90.437	0
Marketingonderzoek	50.000	41.984	28.233
Video, tv opnamen	10.000	10.276	2.338
Drukwerk	0	12.771	10.721
Digitale nieuwsbrieven	5.000	6.842	2.346
Jubileumactiviteiten	50.000	34.678	22.349
Overig	35.000	5.984	7.629
Bijdrage Tweede Kamer fractie aan website d66.nl	-/- 36.000	-/- 36.751	-/- 36.166
Verkocht merchandising	-/- 0	-/- 6.804	-/- 3.345
	-----	-----	-----
Saldo marketing en communicatie Landelijk Bureau	<u>378.000</u>	<u>403.821</u>	<u>142.733</u>

De kosten van jubileumactiviteiten zijn gemaakt in het kader van het vijftigjarig bestaan van D66 in 2016. De inkomsten uit verkoop van de jubileumboeken zijn op deze post in mindering gebracht. De kosten voor automatisering (o.a. website, domeinnamen, E-voting) waren abusievelijk niet volledig in de begroting van 2016 opgenomen. De kosten voor fondsenwerving waren in de jaarrekening 2015 opgenomen onder de administratiekosten.

Ledenblad de Democraat:

In 2016 zijn net als in 2015 drie papieren uitgaven van de Democraat gerealiseerd.

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Drukwerk	27.000	24.146	29.321
Distributie	25.000	23.370	20.931
Ontwerp	10.000	13.127	12.282
Overig	2.000	1.289	1.978
	-----	-----	-----
Saldo Democraat Landelijk Bureau	<u>64.000</u>	<u>61.932</u>	<u>64.512</u>
	-----	-----	-----
Saldo marketing, communicatie, Democraat Landelijk Bureau	<u>442.000</u>	<u>465.753</u>	<u>207.245</u>

Verkiezingscampagnes en verkiezingskosten

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Campagne Tweede Kamerverkiezingen	0	61.759	0
Campagne Provinciale Staten	0	0	391.903
Campagne Oekraïne referendum	0	0	13.673
Verkiezingskosten Tweede Kamerverkiezingen	0	64.238	0
	-----	-----	-----
Saldo verkiezingscampagnes Landelijk Bureau	0	125.997	405.576
Campagnes regio's en afdelingen	267.000	135.910	416.199
	-----	-----	-----
Saldo verkiezingscampagnes totaal	<u>267.000</u>	<u>261.907</u>	<u>821.775</u>

De kosten van de verkiezingscampagnes van het Landelijk Bureau in het boekjaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Tweede Kamer Verkiezingen
Zendtijd, advertenties, sociale media	5.168
Personeel	54.223
Opleidingen	38.490
Verkiezingsprogramma	19.144
Merchandising, drukwerk	1.753
Overig	7.219

Saldo campagnes Landelijk Bureau	<u>125.997</u>

De kosten die in 2016 zijn gemaakt hebben betrekking op de verkiezingen van de Tweede Kamer die op 15 maart 2017 hebben plaatsgevonden.

Verenigingsactiviteiten, regio's en (thema) afdelingen

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Lokale en regionale websites	51.500	51.948	35.626
Platforms, thema-afdelingen en debatbijeenkomsten	10.000	15.632	13.728
Bankkosten afdelingen en regio's	15.000	13.445	13.884
Verenigingsactiviteiten	58.500	51.611	49.383
Overig	26.000	12.121	20.749
	-----	-----	-----
Saldo regio's en afdelingen Landelijk Bureau	161.000	144.757	133.370
Leden activiteiten georganiseerd door regio's en afdelingen	245.000	226.641	221.282
	-----	-----	-----
Saldo leden activiteiten, regio's en (thema) afdelingen totaal	<u>406.000</u>	<u>371.398</u>	<u>354.652</u>

Gelieerde organisaties

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Bijdrage vereniging Jonge Democraten	8.000	8.360	13.540
Bijdrage Stichting Internationaal Democratisch Initiatief D66	0	0	37.401
	-----	-----	-----
Saldo gelieerde organisaties Landelijk Bureau	<u>8.000</u>	<u>8.360</u>	<u>50.941</u>

Bijdrage Stichting Internationaal Democratisch Initiatief D66

D66 heeft in 2016 geen bijdrage gedaan aan IDI inzake D66 gerelateerde activiteiten die tot 2013 in D66 werden verantwoord. Hierbij valt te denken aan het onderhouden van "Europese" contacten met de ELDR of zusterpartijen als de Liberal Democrats., het Congres, e.a.

Bijdrage vereniging Jonge Democraten

Voor de Jonge Democraten geldt een bijdrage in de werving van leden van € 8.360 resp. € 8.240. In 2015 ontvingen zij ook een bijdrage in de huurkosten van € 5.300.

9.4 Financiële baten en lasten

	2016	2016	2015
	Begroting	Werkelijk	Werkelijk
Bankkosten	-/- 13.000	-/- 15.995	-/- 14.342
Rente r/c Vereniging Jonge Democraten D66	0	-/- 1.229	-/- 592
Rente bank	10.000	7.266	9.956
Rente r/c Stichting Internationaal Democratisch Initiatief D66	0	1.698	657
Rente r/c Mr. Hans van Mierlo Stichting	0	4.066	358
Saldo financiële baten en lasten Landelijk Bureau	<u>-/- 3.000</u>	<u>-/- 4.194</u>	<u>-/- 3.963</u>

10. Overige gegevens

Bestemming resultaat

Van het resultaat van € 931.628 positief is vooruitlopend op de goedkeuring door het congres:
€ 125.997 onttrokken aan de bestemmingsreserve verkiezingen Landelijk Bureau;
€ 300.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve verkiezingen Landelijk Bureau;
€ 113.179 toegevoegd aan de algemene reserve Landelijk Bureau;
€ 153.197 toegevoegd aan de algemene reserves afdelingen en regio's;
€ 491.249 toegevoegd aan de bestemmingsreserves verkiezingen afdelingen en regio's.

Aantal leden

Het aantal leden bedraagt per ultimo 2016 26.284. Voor de bepaling van de subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties komen alleen die leden in aanmerking die op 1 januari 2016 al lid waren en hun contributie over 2016 hebben betaald. Dit aantal leden bedraagt per 1 januari 2016 in totaal 23.557.

11. Ondertekening van de jaarrekening door het bestuur

Den Haag, 27 juni 2017

Vereniging Politieke Partij Democraten 66

L. Demmers (Voorzitter)

H. Beerten (Politiek Secretaris en
Vicevoorzitter)

M. van der Eng (Penningmeester)

T. Dierckxsens (Internationaal Secretaris)

L. de Ridder (Bestuurslid)

M. Verkoulen (Bestuurslid)

A.N. van Egmond (Bestuurslid)

J. Nunnely (Bestuurslid)

Accountants

**BAKER TILLY
BERK**

Aan het bestuur van
Vereniging Politieke Partij Democraten 66
Postbus 660
2501 CR DEN HAAG

Baker Tilly Berk N.V.
Scheveningseweg 80-82
Postbus 85745
2508 CK Den Haag
T: +31 (0)70 358 90 00
F: +31 (0)70 350 20 20
E: denhaag@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van de Vereniging Politieke Partij Democraten 66 te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Politieke Partij Democraten 66 per 31 december 2016 en van het resultaat 2016 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de staat van baten en lasten 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Vereniging Politieke Partij Democraten 66 zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- Overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;

Accountants

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 28 juni 2017

Baker Tilly Berk N.V.

M.J. de Graaf RA

Retouradres. Postbus 660. 2501 CR Den Haag

Voor wie dit aangaat

Datum

27-06-2017

Betreft

Verklaring omtrent giften 2016

Geachte lezer,

Door middel van dit schrijven wil D66 graag verantwoording afleggen ten aanzien van de giften die over 2016 ontvangen zijn.

Gedurende 2016 zijn er door D66 Landelijk Bureau en Hans van Mierlo Stichting 81 giften van € 1.000 of meer ontvangen. Deze giften waren afkomstig van 79 natuurlijke personen, 1 fonds en 1 bedrijf.

Daarbij waren 10 giften, welke gelijk waren aan € 4.500 of dit bedrag te boven gingen. Deze giften hadden een gezamenlijke waarde van € 109.236.

Het totaalbedrag van de 81 giften bedroeg € 272.385.

Met vriendelijke groet,

M. van der Eng
Penningmeester D66

Voornaam	Achternaam	Adres	Woonplaats	bedrag
1	Menne			€ 7.500
2	Willem			€ 10.000
3				€ 3.000
4				€ 1.254
5				€ 2.000
6	Alexandra			€ 4.500
7				€ 2.000
8	Menne			€ 17.666
9				€ 2.500
10				€ 3.000
11				€ 1.666
12				€ 1.510
13				€ 2.500
14				€ 2.200
15				€ 1.500
16				€ 1.600
17				€ 2.000
18				€ 2.000
19				€ 2.000
20				€ 2.500
21				€ 3.300
22				€ 2.000
23				€ 2.000
24				€ 2.300
25				€ 2.000
26				€ 1.301
27				€ 1.026
28				€ 1.016
29				€ 1.470
30				€ 1.958
31				€ 3.735
32				€ 1.858
33				€ 1.154
34				€ 1.680
35				€ 1.134
36				€ 1.274
37				€ 3.102
38				€ 1.878
39				€ 1.800
40				€ 1.132
41				€ 2.346
42				€ 1.101
43				€ 3.690
44				€ 3.290
45				€ 3.730
46				€ 1.220
47	Sienje			€ 6.780
48				€ 4.190
49				€ 3.790
50				€ 3.660
51				€ 3.500
52				€ 3.050
53				€ 3.110
54				€ 3.140
55	Pla			€ 4.240
56				€ 3.680
57				€ 3.300
58				€ 3.240
59				€ 1.200
60	Carla			€ 13.410
61	Rob			€ 29.000
62				€ 4.000
63				€ 1.260
64				€ 1.000
65				€ 1.240
66				€ 1.220
67				€ 4.000
68				€ 2.450
69				€ 4.030
70				€ 1.067
71				€ 1.900
72				€ 2.900
73				€ 1.260
74	Albert			€ 11.150
75	Roelnd			€ 5.500
76				€ 2.800
77				€ 1.060
78				€ 1.175
79				€ 4.000
80	VMS			€ 2.000
81				€ 3.500

272.385

	Aantal	Bedrag
GIFTEN > € 500	10	€ 109.236
GIFTEN > 1.000 en < € 4.500	71	€ 163.149
TOTAAL GIFTEN O66 + VMS	81	€ 272.385

Accountants

Aan het bestuur en directie van
Vereniging Politieke Partij Democraten 66
Postbus 660
2501 CR DEN HAAG

Baker Tilly Berk N.V.
Scheveningseweg 80-82
Postbus 85745
2508 CK Den Haag
T: +31 (0)70 358 90 00
F: +31 (0)70 350 20 20
E: denhaag@bakertillyberk.nl
KvK: 24425560
www.bakertillyberk.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Opdracht

Wij hebben de bijgevoegde en door ons gewaarmerkte opgave door het Landelijk Bureau en Mr. Hans van Mierlostichting ontvangen giften 2016 groter dan € 1.000 van Vereniging Politieke Partij Democraten 66 te Den Haag (hierna: de opgave) gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vereniging is verantwoordelijk voor het opstellen van de opgave in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van de opgave mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de opgave op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de opgave geen afwijking van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de opgave. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de opgave een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

An independent member of Baker Tilly International

Ale diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly Berk N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

Oordeel

Naar ons oordeel is de opgave van Vereniging Politieke Partij Democraten 66 inzake de door het Landelijk Bureau en Mr. Hans van Mierlostichting ontvangen giften 2016 groter dan € 1.000 in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en op juiste wijze ontleend aan de administratie 2016.

Beperking in gebruik

De opgave is opgesteld met als doel de Vereniging Politieke Partij Democraten 66 in staat te stellen verantwoording af te leggen ten aanzien van de door het Landelijk Bureau en Mr. Hans van Mierlostichting ontvangen giften 2016 groter dan € 1.000. Hierdoor is het overzicht mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Dit doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Den Haag, 29 juni 2017

Baker Tilly Berk N.V.

M.J. de Graaf BA